

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

Basme

1805 — 1875

Hans Christian Andersen

Basme

Degețica

Afost odată o biată femeie săracă; ea trăia singură și grozav dorea să aibă un copil pe lângă dânsa, care să-i fie sprijin la bătrânețe. Într-o zi, pe când aduna surcele de foc în pădure, întâlni o zână căreia-i spuse pasul ei. Aceasta-i dete un bob de orz, zicându-i:

– Țsta nu-i orz, de cel care crește pe câmp și-l mănâncă găinile. Pune-l într-un ghiveci de flori și așteaptă.

– Țți mulțumesc, zise femeia, și cum se întoarse acasă, își sădi bobul de orz.

În curând răsări din pământ o floare mare, frumoasă, ce semăna c-o lalea îmbobocită.

„Ce floare minunată!“ zise femeia sărutând foile roșii și galbene; și-n clipa aceea floarea se deschise cu zgomot mare. Acum se vede bine că-i o lalea adevărată; și-n lăunrul ei, pe fundul verde șede o fetiță mică, mică de tot și drăguță, numai cât degetul cel mic de înaltă; îi dădu numele de Degețica.

Dintr-o coajă de nucă lustruită frumos îi găti leagăn, foi de viorele îi puse în loc de saltea, și o înveli cu o foaie de trandafir. Dormea în timpul nopții, și ziua se juca pe masă, unde femeia punea o farfurie cu apă, înconjurată de-o cunună de flori. În farfurie plutea o foaie mare de lalea, pe care Degețica putea să stea, și să se plimbe de la o margine la alta cu ajutorul a două fire albe de păr de cal, ce-i țineau loc de vâsle.

Nu se putea închipui ceva mai drăgălaș ca fetița asta. Știa să și cânte, și avea un glas așa de dulce, cum nu se mai auzise pe fața pământului.

Într-o noapte, pe când ea dormea, o broască urâtă intră în odaie printr-o ciobitură a ferestrei. Urâciunea asta sări pe masa unde dormea Degețica, învelită cu foaia ei de trandafir.

– Ce soție frumușică ar fi asta pentru băiatul meu, zise broasca.

Și înșfăcând coaja de nucă, ieși pe aceeași fereastră, ducând și pe Degețica afară în grădină. Pe acolo curgea un pârâu, care în trecerea lui atingea o mlaștină. În mlaștina asta locuia broasca și fiul ei. Slut și murdar, semăna leit cu mama lui. „Oac ! Oac ! Vrekke-ke !“ începu el a striga, cum zări pe drăgălașa fetiță în coaja de nucă.

– Nu vorbi așa tare ! O s-o trezești, zise broasca. Ar putea să ne scape încă, e așa de ușoară, ca un fulg de lebedă. S-o punem pe-o foaie lată de brusture, în mijlocul apei. O să fie acolo ca pe-o insulă și n-are să poată fugi. Și, hai să pregătim sala mare, de sub mlaștină, care o să fie locuința voastră.

Apoi broasca sări în apă și porni s-aleagă o frunză mare de brusture prinsă de mal, și așeză pe ea coaja de nucă în care dormea Degețica.

Când se trezi biata fetiță și văzu unde se află, începu a plânge cu amar; de jur împrejur era numai apă, cum să se mai întoarcă ea pe uscat ?

Broasca, după ce împodobi sala cea mare de sub mlaștină, cu papură și floricele galbene, veni cu odorul ei să ia pătuțul micuței, să-l ducă în camera pregătită. Se înclină înaintea fetiței zicându-i: „Îți prezint pe fiul meu, viitorul tău soț. V-am pregătit o locuință de toată frumusețea, sub mlaștină.“

– Oac ! Oac ! Vrekke-ke ! adăugă fiul. Apoi luară coaja de nucă și se depărtară; biata Degețica, rămasă singură pe frunza ei

verde, începu să plângă cu hohot, gândindu-se la broasca uricioasă și la soarta ce-o aștepta.

Auziseră însă și peștișorii cele ce spusese broasca, și vrură să vadă și ei pe Degețica. Și cum o văzură, li se păru atât de drăguță, încât socotiră c-ar fi o mare nenorocire pentru dânsa, să ia de soț pe fiul broaștei. Nunta asta nu trebuia să se facă ! Se adunară cu toții în jurul frunzei, și cu dințișorii lor tăiară codița ce-o ținea de mal; frunza desprinsă, duse pe Degețica mai departe, pe râu, așa că broaștele n-o mai puteau ajunge. Ea trecu astfel prin multe locuri frumoase, și păsărelele prin tufișuri cântau când o vedeau: „Ce mai fetiță drăgălașă ! Ce mai fetiță drăgălașă !“ Frunza plutind mereu, tot înainte tot mai departe, Degețica făcu o adevărată călătorie.

Pe când mergea ea așa, un fluturaș alb începu a zbura în jurul ei, și la urmă se așeză chiar pe frunză, nemaiputându-și lua ochii de la așa minune.

Degețica, veselă că scăpase de uricioasa broască, se bucura de frumusețea locului și de priveliștea apei ce strălucea ca aurul în bătaia soarelui. Își luă cingătoarea, legă un capăt de aripa fluturașului, pe celălalt de frunză, și astfel putu înainta mai repede.

Dar iată că trecu un bondar, care o prinse din zbor și se opri cu ea într-un copac. În vremea asta frunza de brusture luneca înainte pe râușor dusă de fluturașul, care nu se mai putea desprinde de ea.

Dumnezeu știe numai, spaima ce-o cuprinse pe biata Degețica, când fu luată de bondar și dusă pe copac ! Ea însă plângea acum pe fluturașul alb pe care-l legase de frunză, și se gândea că el o să moară de foame, dacă nu s-o desprinde. Bondarului nu-i păsa nimic de toate astea; el o așeză pe frunza cea mai mare din copac, o ospătă cu sucul florilor, și, cu toate că nu semăna deloc a bondar, îi lăudă foarte mult frumusețea.

În curând toți bondarii din copac veniră s-o vadă. Fetele bondarilor însă, văzând-o, își mișcară antenele zicând:

– Ce mai lucru ! N-are decât două picioare.

– Și nici antene n-are, adăugă una. Ce slabă și subțire e ! Seamănă cu omul. E tare urâtă !

Degețica însă era fermecătoare; și bondarul care-o adusese o găsea frumoasă, dar auzind pe ceilalți că-i găsesc numai defecte, începu și el să creadă că-i urâtă, și nu mai vru s-o țină. O dete jos din copac, și o așeză pe-o floare de cicoare.

Degețica începu a plânge de supărare, că fusese izgonită de bondari pentru urâtenia ei; și doar ea era minune de frumoasă.

Rămasă singură în pădure, își petrecu acolo toată vara. Din firicele de paie își împleti un pătuț pe care-l anină sub o frunză de brusture, ca să fie ferită de ploaie. Cu sucii florilor se hrănea, și setea și-o alina bând roua ce cade dimineața pe frunze.

Așa trecură vara și toamna; dar iată că sosi iarna, iarna cu zăpada și frigul ei. Toate păsărelele, care-o desfătaseră cu cântecele lor, plecaseră-n alte țări, copacii nu mai aveau frunze, florile erau veștejite, și frunza de brusture care-o adăpostea s-a zbârcit și scorojit, până n-a mai rămas din ea decât un lujer galben și veșted.

Frigul chinui cu atât mai mult pe Degețica, cu cât acum și hainele ei erau aproape numai zdrențe. Într-o noapte începu a ninge, și fiecare fulg ce cădea asupra-i era pentru ea ca o lopată de zăpadă. Se-nvelise, biata, c-o frunză uscată, dar ce căldură să-i țină asta; și acum era aproape să moară de frig.

Lângă pădure era un lan de grâu; dar acum nu se mai vedea decât spicele tăiate și uscate, ce rămăseseră deasupra pământului înghețat. Pentru Degețica această miriște era o uriașă pădure de străbătut. Ajunse zgribulită de tot, la vizuina unui șoarece de câmp. Intră pe-o găurică mică, sub paie; șoarecele era bătrân și avea o locuință foarte bună; o cămară plină numai cu grăunțe, o

bucătărie și o sufragerie frumoasă. Degețica veni la ușă ca cerșetoare și ceru să-i dea și ei un bob de grâu, că de două zile n-a mâncat nimic.

– Sărăcuța de tine, zise șoarecele, care avea o inimă bună, hai intră și tu în odaia mea, căci aici este cald și stai la masă cu mine.

Și prinzând șoarecele dragoste de Degețica îi zise:

– Îți dau voie să stai toată iarna aici; da' cu învoiala să-mi ții totdeauna odaia curată, și să-mi spui povești frumoase; mă prăpădesc după ele.

Degețica primi cu bucurie învoiala, și n-avu a se plânge de nimic.

– O s-avem musafiri, zise într-o zi șoarecele: vecinul meu are obicei să vină la mine o dată pe săptămână. El e mult mai bogat decât mine; are odăi mari și poartă o blană frumoasă de catifea.

Dacă ar vrea el să te ia de soție ai fi foarte fericită; să-i spui poveștile tale cele mai frumoase.

Degețica însă nu prea avea poftă să se mărite cu bogatul vecin care nu era decât un sobol. Îmbrăcat în blana-i de catifea neagră, veni să-și facă vizita. Se luară întâi de vorbă despre bogățiile, și despre învățătura lui; dar sobolul vorbea rău de soare, de flori, că el niciodată nu le văzuse. Degețica îi cântă o mulțime de cântece, între altele: „Cântecul cărăbușului“ și „Când vine în câmp călugărelul“. Sobolul încântat de glasul ei, își arată numai de dorința de a se căsători c-o persoană așa de bine înzestrată, dar de hotărât nu hotărî încă nimic, fiindcă era foarte chibzuit.

Sobolul ca să facă plăcere fetiței și șoarecelui, îi pofti să se plimbe printr-o hrubă lungă ce săpase de curând, pe sub pământ, între cele două locuințe; și le spuse să nu se sperie de-o păsărică moartă, pe care au văzut-o în drumul lor. Și-ntâia oară când șoarecele și Degețica veniră să facă plimbarea asta, sobolul le

ieși înainte ținând în dinți un putregai din care ieșea o lumină albă care le lumina calea, asemenea felinarului. Când ajunseră la locul unde era păsărica moartă, sobolul sparse puțin tavanul hrubei, și o rază de lumină străbătu de-afară; în fața lor stătea întinsă o rândunică. Sărmana păsărică murise de frig. Vederea asta întristă pe fetiță; ea care iubea atât de mult păsărelele ce-o înveseleau toată vara cu cântecele lor ! Dar sobolul împinse cu laba pe rândunică, zicând:

– N-o să mai cânte de-acum ! Ce mare nenorocire să te naști pasăre ! Slavă Domnului, niciunul dintre neamurile mele n-o să aibă o soartă așa de ticăloasă. O astfel de făptură n-are altă avere decât același și același *cirip, cirip* ! Și când vine iarna moare de foame și de frig.

– Înțelept grăiești ! răspunse bătrânul șoarece; acest *cirip* ! nu aduce nimic; e tot ce trebuie ca să pieri de foame; și cu toate astea sunt unii care-și fac o fală numai că știu să cânte.

Degețica nu zise nimic; dar când șoarecele și sobolul se întoarseră cu spatele, ea se aplecă încetitor asupra păsăricii și dând la o parte penele capului, îi sărută ochii închiși.

„Poate că-i tocmai aceea care cânta așa de drăguț pentru mine astă vară, se gândi ea; biata păsărică, tare mi-e milă de tine !“

Sobolul după ce astupă spărtura pe care-o făcuse în tavan, își petrecu musafirii până acasă. În noaptea aceea Degețica nu putu dormi, se sculă și împleti un așternut din fân, și se duse apoi de îl puse sub păsărica moartă, o mai acoperi și cu niște puf de bumbac ce găsisese la șoarece.

– Adio, rândunică frumoasă, adio ! Îți mulțumesc pentru cântecul tău care mă ferecea atât de mult astă vară, când copacii erau înverziiți și soarele ne încălzea cu razele sale.

Și își rezemă capul pe inimioara rândunelei; dar deodată se retrase speriată, simțise o mișcare ușoară. Rândunicii începuse

ai bate slab inima, nu era moartă ci doar amortită de frig. Căldura o încălzise și acum reînviase.

Toamna, rândunelele pleacă în țările calde, dacă vreuna întârzie pe drum, frigul o culcă la pământ, ea amorețește și o acoperă zăpada.

Degețica tremura încă de spaimă. Ea nu era mai înaltă decât degetul cel mic, iar rândunica părea un uriaș. Însă rămase stăpână pe sine, strânse bine puful de bumbac împrejurul păsăricii, se duse repede s-aducă o frunză cu care se învelea ea drept plapumă, și i-o puse pe cap.

În noaptea următoare se duse iar la bolnava ei. Era atât de slăbită, încât abia o clipă deschise ochii să vadă fetița, care ținea în mână, ca să-i dea lumină, o fărâmă de putregai lucitor.

– Mulțumesc, copiliță, zise rândunica; tu mi-ai dat din nou viață. În curând am să capăt puteri, și-am să zbor la soare.

– E frig tare afară, răspunse Degețica; mai stai în pătuțul tău, am să te îngrijește eu.

Îi aduse apă într-o frunzișoară. Rândunica o bău, și-i povesti cum rupându-și o aripă într-un tufiș de măcăciuni, nu s-a mai putut ține de celelalte păsări când au plecat în țările calde. Atunci a căzut la pământ și din clipa aceea nu-și mai amintea nimic din ce i se-ntâmplase.

Toată iarna Degețica, fără știrea șoarecelui și a sobolului, îngriji cu multă dragoste pe rândunică. Când sosi primăvara și soarele începu a încălzi pământul, rândunica își luă la revedere de la fetiță, care-i redeschise în tavan spărtura făcută de sobol. Rândunica vroia să meargă împreună cu fetița în pădurea înverzită. Dar Degețica știa că plecarea ei o să facă mare supărare bătrânului șoarece.

– Nu pot merge, zise ea.

– Adio dar, adio copiliță ! răspunse rândunica, zburând spre soare. Degețica o privi cum își lua zborul, cu lacrimile în ochi; îi era dragă rândunica ! „Cirip ! cirip !“ și nu se mai văzu.

Degețica era tare tristă, ea nu putea ieși să se bucure de razele soarelui.

Grâul creștea acum deasupra locuinței șoarecelui, și pentru fetiță era ca o pădure de nepătruns.

– Draga mea, îi zise șoarecele, trebuie să-ți lucrezi trusoul, căci vecinul te-a cerut de nevastă. Ca să te măriți cu sobolul cu haină de catifea, trebuie să ai și tu ceva zestre, îmbrăcăminte de lână și bumbac, așternuturi de pat și fețe de masă.

Fetița fu silită să-și ia furca-n brâu, și șoarecele chemă în ajutor încă patru păianjeni, care torceau și țeseau fără încetare. În toate serile venea sobolul și le vorbea de căldura soarelui, care usucă pământul și-l face tare ca piatra. Așa că și nunta n-au s-o facă decât mai pe toamnă. În vremea asta Degețica în toate zilele venea până-n ușa vizuinii, la răsăritul și la apusul soarelui, și se uita și ea printre spicele bătute de vânt la cerul albastru, bucurându-se de frumusețea de afară și gândindu-se la rândunica iubită; dar rândunica era departe, poate că n-o să mai vină niciodată.

Sosi și toamna, și Degețica își gătise zestrea.

– Peste patru săptămâni facem nunta ! îi zise într-o seară șoarecele. Și biata fetiță începu a plânge, că ea nu vroia deloc să se mărite cu urszul de sobol.

– Ce prostie ! strigă șoarecele; nu fii așa de îndărătnică, că pe urmă te mușc cu dinții mei cei ascuțiți. Ar trebui să te simți foarte fericită că te ia de soție un domn așa de falnic, care poartă o blană de catifea neagră, cum nici împărăteasa nu are la fel. Mai bine mulțumește lui Dumnezeu că găsești o bucătărie și o cămară așa de plină cu de toate.

Dar iată că sosi și ziua nunții.

Sobolul se înfățișă ca să ia pe Degețica și s-o ducă sub pământ, unde niciodată nu era să mai vadă lumina soarelui, fiindcă soțul ei nu-l putea suferi. În locuința șoarecelui tot mai putea veni până-n ușă să se bucure de lumină.

– Rămâi cu bine, soare frumos ! zise ea cu-n aer mâhnit, ridicând mânuțele în sus, rămâi cu bine ! Că eu sunt osândită să trăiesc de-acum înainte în întuneric, lipsită de razele tale.

Apoi făcu câțiva pași afară din căsuță; grâul era secerat, nu mai rămăsese decât paișul.

– Adio, adio ! zise ea sărutând o floristică roșie, dacă vreodată vei vedea pe rândunica mea, să-i spui că mă gândesc la ea.

– *Cirip ! cirip !* auzi ea cântând lângă dânsa. Ridică ochii și-o văzu.

Rândunica nu mai putu de bucurie când zări pe Degețica; coborî repede ciripind mereu *cirip ! cirip !* și se așeză lângă binefăcătoarea ei. Aceasta-i povesti cum trebuie să se mărite cu uriciosul de sobol, care locuia sub pământ, unde niciodată nu străbate soarele. Și spunând toate astea, șiroaie de lacrimi curgeau din ochii ei.

– Vine iarna, zise rândunica, eu trebuie să plec în țările calde; vrei să vii cu mine ? Te vei sui pe spinarea mea, te prinzi cu cingătoarea ta de mine; și vom zbura departe de uriciosul tău sobol, și de locuința-i întunecoasă, dincolo de munți, unde soarele strălucește mai frumos ca aici, unde vara și florile nu se trec niciodată. Haide, vino cu mine, scumpă fetiță, tu care mi-ai scăpat viața când zăceam în întuneric, pe jumătate moartă de frig.

– Da, da, merg cu tine ! zise Degețica. Și se sui pe spatele păsărelei, legă cingătoarea ei de o pană mai mare, și astfel trecură pe deasupra pădurii, a mării și a munților înalți acoperiți cu zăpadă.

Degețicii îi era frig; atunci se vârî în penele calde ale păsărelei, lăsându-și numai căpșorul afară, ca să poată vedea frumusețile ce-i lunecau pe dinaintea ochilor.

Și ajunseră astfel într-o țară caldă, unde vița cu struguri dulci crește pe margina șanțurilor, unde sunt păduri întregi de lămâi și de portocali, unde felurite flori, care de care mai minunate, răspândesc cele mai dulci mireisme. Pe drumuri, copiii se jucau cu fluturi mari peștriți.

Rândunica se opri pe marginea unui lac albastru, lângă un palat de marmură, înconjurat de coloane mari ce sprijineau largi bolți de viță. Pe sub streășină erau nenumărate cuiburi.

Unul din aceste cuiburi era al rândunicii.

– Iată și locuința mea, zise păsărica; tu însă n-ai să poți sta aici; alege-ți o floare care-ți va plăcea și eu te voi așeza acolo; o să-mi dau toată silința ca să nu-ți lipsească nimic.

– Cu bucurie ! răspuse Degețica, bătând din mânuțele ei.

Flori mari albe creșteau printre frânturile unei coloane răsturnate; rândunica puse fetița acolo, într-o floare, pe una din cele mai largi frunze. Degețica în culmea fericirii, era uluită de toate frumusețile ce-o înconjurau.

Dar iată ceva care-o miră mai presus de toate: un omuleț mic de tot, alb și străveziu ca sticla, stătea pe-o floare înaltă cât degetul; el avea pe cap o coroană de aur, și la umeri aripi strălucitoare.

Era Duhul florilor, și fiecare floare era locuința unei perechi de asemenea mici făpturi cu chip omenesc; iar el, Domn era, peste întreg poporul acesta.

– Doamne, ce frumos e ! zise încet Degețica rândunelei.

Prințisorul ăsta, când văzu pasărea, uriașă pentru el, se sperie întâi, dar cum zări pe Degețica i se mai puse inima la loc. I se păru cea mai frumoasă ființă din lume. Îi puse coroana de aur pe cap, o întrebă cum o cheamă, și dacă vrea să fie soția lui. Ce soț

era acesta, pe lângă fiul broaștei, ori pe lângă sobolul cu blana de catifea neagră ! Primind să fie soția lui, ea se făcea Zâna florilor ! Se învoi deci, și-n curând începură a ieși din fiecare floare câte un domn și o doamnă, mititei ca și ea, și care veneau să-i facă daruri. Nimic n-o bucură mai mult, ca o pereche de aripi străvezii care fuseseră mai înainte ale unei găze albe. Prinse numaidecât aripile de umerii ei și începu să zboare de la o floare la alta. În vremea asta rândunica în cuibul ei, cânta cele mai amărâtă că trebuia să se despartă de fetiță.

– De-acum înainte, n-o să te mai cheme Degețica, îi zise Duhul florilor: noi îți vom zice *Maia*.

– Adio, adio ! zise rândunica luându-și zborul spre Danemarca. Acolo își avea cuibul deasupra ferestrei celui care a scris povestea asta. Rândunica îi ciripea mereu despre dorul ei. De la el am aflat și eu toată această poveste frumoasă.